

**Διακήρυξη Βουδαπέστης - Βιέννης 2010:
Ένα νέο βήμα στη διακυβέρνηση
της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ευρώπη**

της Δέσποινας Σαραντίδου
Μεταπτυχιακής Φοιτήτριας και
Δόκιμης Ερευνήτριας Κ.Ε.ΔΙΑ.

Την επίσημη έναρξη λειτουργίας του Ευρωπαϊκού Χώρου Ανώτατης Εκπαίδευσης, όπως προβλέπονταν από τη Διακήρυξη της Μπολόνια του 1999, ανακοίνωσαν οι Υπουργοί των κρατών μελών που συμμετέχουν στην Διαδικασία της Μπολόνια¹, σε Σύνοδό τους που πραγματοποιήθηκε στις 11 και 12 Μαρτίου 2010 στη Βουδαπέστη και τη Βιέννη. Πέρα από τον επετειακό της χαρακτήρα, η Υπουργική Διάσκεψη είχε ως αντικείμενο την αξιολόγηση των προσπαθειών που έχουν πραγματοποιηθεί στα πλαίσια της Διαδικασίας, προκειμένου η ευρωπαϊκή ανώτατη εκπαίδευση να καταστεί διεθνώς ελκυστική και ανταγωνιστική. Όπως επισημαίνεται από τη Διακήρυξη της Συνόδου², τα 47 κράτη³ που συμμετέχουν στη Διαδικασία, έχουν επιδείξει σημαντική πρόοδο αναφορικά με την επίτευξη των στόχων που έχουν τεθεί για την οικοδόμηση του Ευρωπαϊκού Χώρου Ανώτατης Εκπαίδευσης.

¹ Οι τρεις βασικοί στόχοι της Διαδικασίας είναι: α) η εισαγωγή του συστήματος τριών κύκλων σπουδών (πτυχίο, μεταπτυχιακό/master, διδακτορικό), β) η διασφάλιση της ποιότητας και γ) η αναγνώριση των τίτλων και των περιόδων σπουδών. Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τη Διαδικασία της Μπολόνια δείτε [εδώ](#).

² Το κείμενο της Διακήρυξης επισυνάπτεται στο παρόν ενημερωτικό σημείωμα.

³ Επικυρώνοντας την Ευρωπαϊκή Μορφωτική Σύμβαση (European Cultural Convention) του Συμβουλίου της Ευρώπης στις 5 Μαρτίου 2010, συμμετέχει πλέον και το Καζακστάν στον Ευρωπαϊκό Χώρο Ανώτατης Εκπαίδευσης.

Σύμφωνα με τη Διακήρυξη, οι Υπουργοί δεσμεύονται για την υλοποίηση των στόχων που τέθηκαν στην Υπουργική Διάσκεψη της Leuven/Leuven-la-Neuve το 2009⁴ και για την υποστήριξη της ευρύτερης συμμετοχής όλων των μελών της ακαδημαϊκής κοινότητας στη διαδικασία υλοποίησης του ευρωπαϊκού χώρου τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Επιπλέον, όπως προσδιορίζεται από το κείμενο της Διακήρυξης, προτεραιότητες αποτελούν η διοχέτευση όλων των απαραίτητων πόρων προς τα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα και η ενδυνάμωση της κοινωνικής διάστασης του Ευρωπαϊκού Χώρου Ανώτατης Εκπαίδευσης με την παροχή ίσων ευκαιριών για ποιοτική εκπαίδευση. Παράλληλα, τονίζεται η ανάγκη για την ενίσχυση των συνεργειών σε εθνικό και θεσμικό επίπεδο μέσω της ανάπτυξης επιπρόσθετων μοντέλων συνεργασίας (αλληλοδιδασκτικές μέθοδοι διδασκαλίας, εκπαιδευτικές επισκέψεις, ανταλλαγή πληροφοριών) και η επέκταση του διαλόγου και της συνεργασίας με κράτη από όλον τον κόσμο που επιδεικνύουν ενδιαφέρον για τη Διαδικασία της Μπολόνια και επιθυμούν να διαμορφώσουν την ανώτατη εκπαίδευσή τους κατά παρόμοιο τρόπο.

Στα πλαίσια της Διάσκεψης συζητήθηκε επίσης και η έκθεση που παρουσιάστηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 8 Μαρτίου 2010, αναφορικά με τον αντίκτυπο της διαδικασίας της Μπολόνια στην τριτοβάθμια εκπαίδευση στην Ευρώπη⁵. Αντικείμενο της έκθεσης, η οποία εκπονήθηκε από το Δίκτυο Ευρυδίκη (Eurydice Network)⁶ και στηρίχθηκε σε στοιχεία που δόθηκαν από 46 χώρες - εκτός του Καζακστάν - που συμμετέχουν στην Διαδικασία της Μπολόνια, ήταν η αξιολόγηση της προόδου των μεταρρυθμίσεων που πραγματοποιήθηκαν στο επίπεδο της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης από τα συμμετέχοντα κράτη.

Σύμφωνα με την έκθεση, το σύστημα των τριών κύκλων σπουδών έχει υιοθετηθεί θεωρητικά από όλες τις συμμετέχουσες χώρες, καλύπτοντας όλα τα εκπαιδευτικά ιδρύματα και προγράμματα. Ωστόσο, αρκετά επιστημονικά πεδία (για παράδειγμα αυτά που σχετίζονται με τα ιατρικά επαγγέλματα) παραμένουν εκτός της εν λόγω

⁴ Για τους στόχους που τέθηκαν στα πλαίσια της Υπουργικής Διάσκεψης της Leuven βλ. την [έκθεση απολογισμού](#). Αξιολογήσεις της προόδου της Διαδικασίας της Μπολόνια πραγματοποιήθηκαν επίσης στην Πράγα το 2001, στο Μπέργκεν της Νορβηγίας το 2005 και το Λονδίνο το 2007. Για τις εκθέσεις αξιολόγησης προόδου των εν λόγω Υπουργικών Διασκέψεων δείτε [εδώ](#). Η επόμενη Υπουργική Διάσκεψη θα πραγματοποιηθεί στο Βουκουρέστι στις 26-27 Απριλίου 2012.

⁵ Την Έκθεση με τίτλο «Η τριτοβάθμια εκπαίδευση στην Ευρώπη, 2010: Ο αντίκτυπος από τη διαδικασία της Μπολόνια» μπορείτε να την κατεβάσετε από [εδώ](#).

⁶ Κάντε κλικ [εδώ](#) για να επισκεφθείτε την ιστοσελίδα του Δικτύου Ευρυδίκη.

διαρθρωτικής δομής, ενώ επίσης εμφανίζονται δυσκολίες και στην ένταξη των προγραμμάτων επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης στη Διαδικασία. Παράλληλα, το Ευρωπαϊκό Σύστημα Μεταφοράς Πιστωτικών Μονάδων (ECTS) και το Συμπλήρωμα Διπλώματος (Diploma Supplement - Europass) για την τεκμηρίωση των τίτλων σπουδών εφαρμόζονται πλήρως, βάσει της μελέτης, από 36 χώρες που συμμετέχουν στην Διαδικασία, ενώ το Εθνικό Πλαίσιο Προσόντων (National Qualification Framework) από 8 χώρες.

Σημαντικά βήματα έχουν πραγματοποιηθεί στο πεδίο της εξωτερικής αξιολόγησης των Ιδρυμάτων Ανώτατης Εκπαίδευσης, καθώς όλα πλέον τα συμμετέχοντα κράτη έχουν θεσπίσει σε εθνικό επίπεδο ή επίπεδο Ιδρύματος/Ακαδημαϊκής Μονάδας, όργανα εξωτερικής αξιολόγησης της ποιότητας της ανώτατης εκπαίδευσης. Ωστόσο, όπως επισημαίνεται από το κείμενο της έκθεσης, στις περισσότερες περιπτώσεις, η διασφάλιση της ποιότητας περιορίζεται στη χορήγηση αδειών στα ενδιαφερόμενα Ιδρύματα βάσει ποιοτικών κριτηρίων, χωρίς να προσανατολίζεται προς την κατεύθυνση της βελτίωσης της ποιότητας του παρεχόμενου έργου τους.

Παράλληλα, η ενίσχυση της κινητικότητας των σπουδαστών μέσω της υλοποίησης συνεκτικότερων πολιτικών σε εθνικό επίπεδο, αποτελεί σύμφωνα με τη μελέτη, βασική προτεραιότητα για την οικοδόμηση του ευρωπαϊκού χώρου ανώτατης εκπαίδευσης. Όπως σημειώνεται, ο στόχος της Μπολόνια για τη συμμετοχή μέχρι το 2020 τουλάχιστον του 20% των αποφοίτων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης σε προγράμματα σπουδών ή κατάρτισης στο εξωτερικό, δεν έχει υιοθετηθεί από όλες τις συμμετέχουσες χώρες, ενώ παράλληλα υφίσταται και ένα έλλειμμα πληροφόρησης αναφορικά με την πραγματοποίηση της σπουδαστικής κινητικότητας, το οποίο άλλωστε δυσχεραίνει και την αξιολόγηση της Διαδικασίας.

Τέλος, καθώς η οικονομική κρίση επιδρά με διαφορετικό τρόπο στην πορεία της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης σε κάθε χώρα, συνεπαγόμενη είτε την ενίσχυση των επενδύσεων είτε την περιστολή των δαπανών στο εν λόγω πεδίο, απαιτείται, όπως υπογραμμίζεται από την έκθεση, συντονισμένη δράση, παρακολούθηση και αξιολόγηση των επιπτώσεων της Διαδικασίας της Μπολόνια, επέκταση της κοινωνικής της διάστασης και ενίσχυση της δια βίου μάθησης.

EUROPEAN
Higher Education Area

Budapest-Vienna Declaration on the European Higher Education Area

March 12, 2010

1. We, the Ministers responsible for higher education in the countries participating in the Bologna Process, met in Budapest and Vienna on March 11 and 12, 2010 to launch the European Higher Education Area (EHEA), as envisaged in the Bologna Declaration of 1999.
2. Based on our agreed criteria for country membership, we welcome Kazakhstan as new participating country of the European Higher Education Area.
3. The Bologna Declaration in 1999 set out a vision for 2010 of an internationally competitive and attractive European Higher Education Area where higher education institutions, supported by strongly committed staff, can fulfil their diverse missions in the knowledge society; and where students benefiting from mobility with smooth and fair recognition of their qualifications, can find the best suited educational pathways.
4. Since 1999, 47 parties to the European Cultural Convention, have signed up to this vision and have made significant progress towards achieving it. In a unique partnership between public authorities, higher education institutions, students and staff, together with employers, quality assurance agencies, international organisations and European institutions, we have engaged in a series of reforms to build a European Higher Education Area based on trust, cooperation and respect for the diversity of cultures, languages, and higher education systems.
5. The Bologna Process and the resulting European Higher Education Area, being unprecedented examples of regional, cross-border cooperation in higher education, have raised considerable interest in other parts of the world and made European higher education more visible on the global map. We welcome this interest and look forward to intensifying our policy dialogue and cooperation with partners across the world.
6. We have taken note of the independent assessment and the stakeholders' reports. We welcome their affirmation that institutions of higher education, staff and students increasingly identify with the goals of the Bologna Process. While much has been achieved in implementing the Bologna reforms, the reports also illustrate that EHEA action lines such as degree and curriculum reform, quality assurance, recognition, mobility and the social dimension are implemented to varying degrees. Recent protests in some countries, partly directed against developments and measures not related to the Bologna Process, have reminded us that some of the Bologna aims and reforms have not been properly implemented and explained. We acknowledge and will listen to the critical voices raised among staff and students. We note that adjustments and further work, involving staff and students, are necessary at European, national, and especially institutional levels to achieve the European Higher Education Area as we envisage it.

7. We, the Ministers, are committed to the full and proper implementation of the agreed objectives and the agenda for the next decade set by the Leuven/Louvain-la-Neuve Communiqué. In close cooperation with higher education institutions, staff, students and other stakeholders, we will step up our efforts to accomplish the reforms already underway to enable students and staff to be mobile, to improve teaching and learning in higher education institutions, to enhance graduate employability, and to provide quality higher education for all. At national level, we also strive to improve communication on and understanding of the Bologna Process among all stakeholders and society as a whole.

8. We, the Ministers, recommit to academic freedom as well as autonomy and accountability of higher education institutions as principles of the European Higher Education Area and underline the role the higher education institutions play in fostering peaceful democratic societies and strengthening social cohesion.

9. We acknowledge the key role of the academic community - institutional leaders, teachers, researchers, administrative staff and students - in making the European Higher Education Area a reality, providing the learners with the opportunity to acquire knowledge, skills and competences furthering their careers and lives as democratic citizens as well as their personal development. We recognise that a more supportive environment for the staff to fulfil their tasks, is needed. We commit ourselves to working towards a more effective inclusion of higher education staff and students in the implementation and further development of the EHEA. We fully support staff and student participation in decision-making structures at European, national and institutional levels.

10. We call upon all actors involved to facilitate an inspiring working and learning environment and to foster student-centred learning as a way of empowering the learner in all forms of education, providing the best solution for sustainable and flexible learning paths. This also requires the cooperation of teachers and researchers in international networks.

11. We, the Ministers, reaffirm that higher education is a public responsibility. We commit ourselves, notwithstanding these difficult economic times, to ensuring that higher education institutions have the necessary resources within a framework established and overseen by public authorities. We are convinced that higher education is a major driver for social and economic development and for innovation in an increasingly knowledge-driven world. We shall therefore increase our efforts on the social dimension in order to provide equal opportunities to quality education, paying particular attention to underrepresented groups.

12. We, the Ministers responsible for the European Higher Education Area, ask the Bologna Follow-up Group to propose measures to facilitate the proper and full implementation of the agreed Bologna principles and action lines across the European Higher Education Area, especially at the national and institutional levels, among others by developing additional working methods, such as peer learning, study visits and other information sharing activities. By continuously developing, enhancing and strengthening the European Higher Education Area and taking further the synergies with the European Research Area, Europe will be able to successfully face the challenges of the next decade.

13. Our next Ministerial Meeting to take stock of progress and to drive the Leuven/Louvain-la-Neuve agenda forward, will be hosted by Romania in Bucharest on 26-27 April 2012.